

Konkursbasen

Metoderapport, Data-SKUP 2024

Dagens Næringsliv

Innsendere:

Jonas Blich Bakken	40210074	<u>jonas.bakken@dn.no</u>
Adrian Solumsmo	95146116	<u>adrian.solumsmo@dn.no</u>
Øyvind Finstad	93256294	<u>oyvind.finstad@dn.no</u>
Magnus Aabech	93669215	<u>magnus.aabech@dn.no</u>

Kontaktperson:

Jonas Blich Bakken	40210074	<u>jonas.bakken@dn.no</u>
---------------------------	-----------------	---

Publisering: Fullt i produksjon senhøsten 2023, fremdeles under utvikling og med stadig nye saker.

Redaksjon:

Dagens Næringsliv

Vårt verktøy

Prosjektet med DNS konkurssdatabase har som mål om å gi avisen bedre og mer oppdatert innsikt i hva som skjer i norsk næringsliv, på en måte som gir oss kontroll over dataene og utregningene, samt mulighet til å gi leserne vesentlig bedre analyser av hva som er vanlig og hva som faktisk er unormalt. Kort sagt handler det om å få frem og eie fakta selv, på den måten som er best for journalistikken.

For å få til dette har vi fått satt sammen opplysninger om alle konkurser siden 2012 og laget et system der journalistene kan velge seg ønsket tidsrom, geografisk område, bransjenivå, og bransje, og automatisk få regnet ut antall konkurser i denne perioden, sammenlignet med samme periode året før og det historiske gjennomsnittet for samme periode alle år i vårt utvalg. Journalistene får også tegnet ut en graf som viser utviklingen i perioden i forhold til normalt antall konkurser for dette utvalget i denne perioden.

Hvis en kilde rapporterer at antall konkurser i varehandelen er opp 40 prosent hittil i år, er det i utgangspunktet ikke mulig å slå fast om det nå er krise i denne bransjen, eller om det var svært få konkurser i fjor. Årets tall kan være under det normale, selv om økningen fra fjoråret er stor. Det gjelder også motsatt. For eksempel er det hittil i år en økning på ti prosent i antall konkurser innen «utvikling av byggeprosjekter» sammenlignet med fjoråret. Det er jo en økning, men tallet skjuler hvor stor krisen virkelig er. For i forhold til normalen for årets første 8 måneder, så er antallet opp hele 92 prosent.

Vi har også laget funksjoner som hjelper journalistene å finne de bransjene og underbransjene som har mest interessante endringer.

Korrekt, men misvisende

De siste årene har det dukket opp mange artikler i norske aviser med overskrifter som «Dobbelt så mange konkurser i sommer», og at «antall konkurser i serveringsbransjen i juli var doblet i forhold til fjoråret». Det er blitt meldt om hele 87,5 prosent flere konkurser innen industri-bransjen, og mange andre dystre statistikker.

Eksemplene er mange, og felles for en god del av dem er at påstandene både er sanne, og samtidig sterkt misvisende.

Antallet konkurser i 2022 var nemlig svært lavt, det nest laveste antallet i DNS konkurssdatabase, som har historikk tilbake til 2012.

Påstandene om økning fra fjoråret i disse artiklene var likevel strengt tatt korrekte, men bare fordi året før var 2021, det året med aller færrest konkurser siden 2012. Mengden konkurser stupte nemlig til rekordlave nivåer i tiden etter at den første korona-nedstengingen av Norge, 12. mars 2020. Det offentlige sluttet nesten å sende selskaper til skifteretten, og mange fikk støtte som holdt dem flytende. Tallene for 2020 ble noe høyere enn de to neste årene, på grunn av mange konkurser før nedstengingen og en del konkurser på høsten.

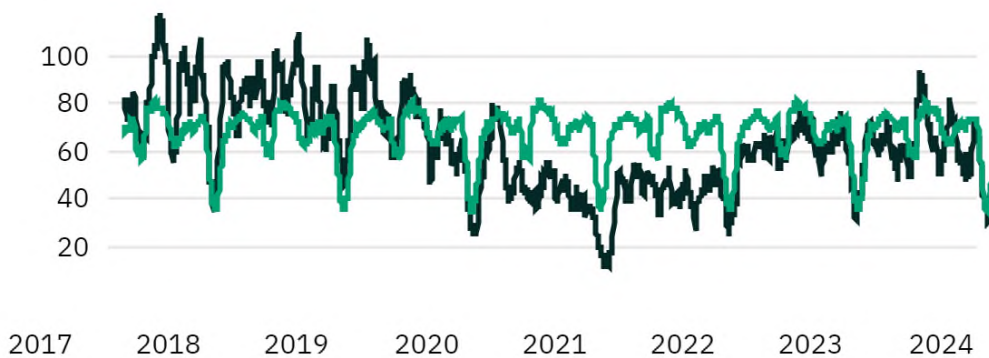
Ved bruk av vårt verktøy ville en del av sakene antagelig aldri bli skrevet. For eksempel meldte en avis om dobling i antall konkurser i deres område sommeren 2022. Ved å bruke vårt verktøy kan vi se at antallet året før var halvparten av det normale, mens det var et normalt antall sommeren 2022. Dermed ble et normalt antall konkurser til «dobling». Det er ikke ideelt.

Dette kan med andre ord være et eksempel på at fakta ødelegger en god historie. Trøsten er at det motsatte også er tilfelle, og i 2024 er det mange eksempler på utslagene blir større og sakene dermed både riktige og mer sensasjonelle ved å sammenligne med historisk snitt fremfor fjoråret.

Grafen under demonstrerer hvilken effekt korona hadde på antall konkurser i hovedbransjen for varehandel. Den lysegrønne linjen er gjennomsnittet for alle år, og lik for hvert år. Den mørkegrønne viser antall konkurser på hvert tidspunkt. Denne bransjen lå langt under normalen nesten hele veien fra mars 2020 og ut 2023, og ligger heller ikke spesielt høyt i 2024. Andre bransjer ligger langt over normalen fra 2023.

Konkurser per fire uker Varehandel, reparasjon av motorvogner 🔍

 datawrapper

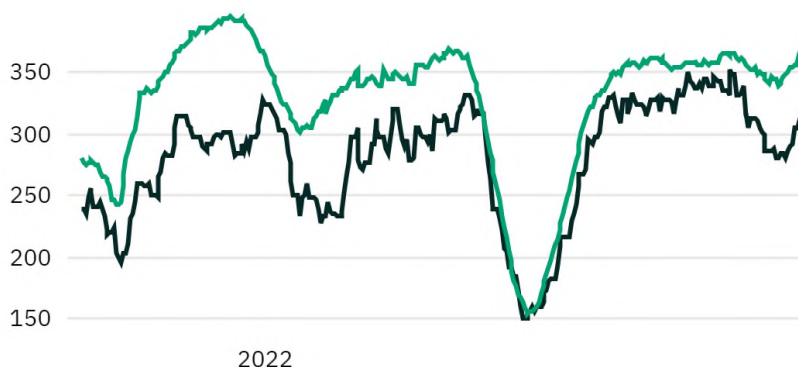

For flere bransjer, særlig en del innen bygg og anlegg, hadde uvanlig høye konkurser i 2023, særlig de første månedene. En sammenligning med fjoråret vil i slike tilfeller ofte få høye tall til å se ut som nedgang, eller få svært høye tall til å se «kjedelige» ut. Verktøyet kan med andre ord både «ødelegge» en «god» sak med fakta, men det kan også skape gode saker, som dessuten ikke er misvisende.

DN har, som de fleste andre aviser, laget mange artikler basert på endring fra fjoråret, og det kan skje igjen. Men med vårt verktøy kan journalistene nå enkelt se at antallet konkurser var lavere enn normalt hele året, med unntak av sommeren, da det nesten var normalt antall konkurser. Grafen under viser antall konkurser gjennom året 2022 i mørkegrønt, mot et historisk snitt for samme periode i lysere grønt:

Konkurser per fire uker i alle bransjer 🔍

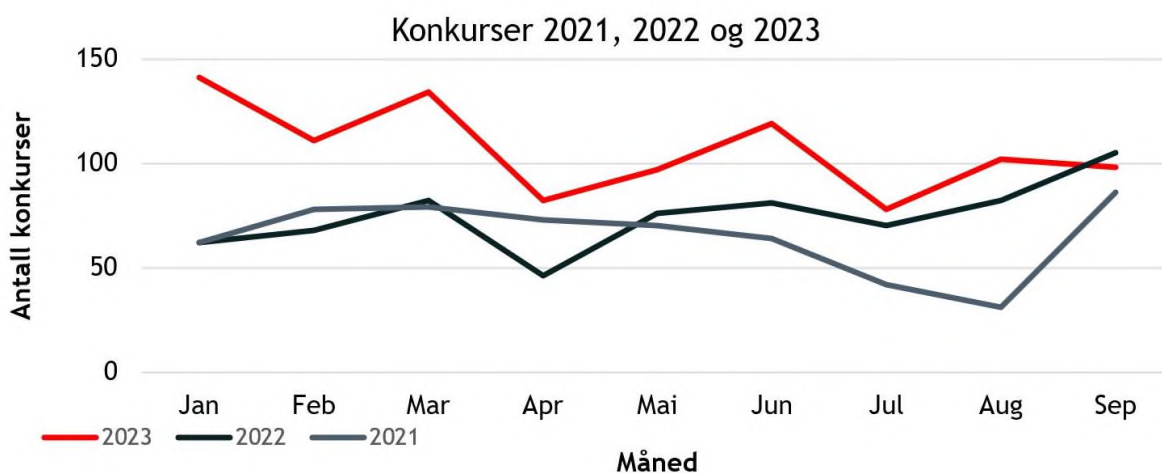
 datawrapper

Kildene

En del medier henter inn egne data, og SSB lager konkursstatistikk med lange tidslinjer. Men svært mange av artiklene om temaet kommer fra aktører i ulike bransjer, som bruker dette som en måte å få omtale på. Det gjelder blant annet Dun&Bradstreet, Creditsafe, BDO og Fair. De vet dette er populært stoff, og lager gjerne egenprodusert innhold om temaet og sender ut jevnlig oppdateringer til mediene. Disse er generelt skrevet av kompetente folk, og i flere av rapportene kan man lese formuleringer om at «det fremdeles er et stykke opp til normalnivået før pandemien», slik BDO skrev om bilbransjen i deres rapport for 3. kvartal 2023. Men grafen i starten av saken, viser utviklingen bare siden 2021 for handelsbransjen, og gir dermed inntrykk av en voldsom økning. DNS konkursbase viser at varehandelsbransjen hadde rundt 7 prosent færre konkurser enn vanlig i denne perioden.

BDOs graf:

<https://www.bdo.no/nb-no/bloggen/antallet-konkurser-fortsetter-a-%C3%B8ke>

Egne data

Mediene lager ofte saker om katastrofer, som konkurser jo representerer, samt suksesser. Men fraværet av katastrofer blir det svært sjelden saker av. Mediene får ofte statistikk utarbeidet av andre aktører som har en egen agenda. I dette tilfellet er nok agendaen bare å få oppmerksomhet. Men alle som har jobbet med rådata vet hvor mange valg som ligger bak de endelige tallene, og hvordan tallene kan bli preget av valg som gjøres underveis og hvilke tall som vises frem. Dermed kan isolert sett sanne påstander ende opp som misvisende, hvis man ikke har mulighet til å sjekke hvordan de er satt sammen.

Problemet blir på mange måter bli verre av at vi journalister naturlig nok spør om grunnen til problemene, når vi skal skrive om en konkursbølge. Mange artikler om temaet inneholder riktignok gode forklaringer, og i 2022 nevnte mange effekten av korona og historiske tall. Men mange kilder ender også opp med å forklare voldsomme konkursbølger som ikke egentlig finnes. Det kan jo være noen kilder har sagt at dette egentlig bare er helt normale tall, som dermed ikke trenger noen ytterligere forklaring,

men da har det neppe blitt saker av det. Dermed kan det være alt fra strømpriser til valuta, inflasjon til politiske vedtak som får skylden. Det er neppe sunt for samfunnsdebatten hvis vi i media roter oss inn i forklaringer på noe som ikke er reelt.

Datatilgang

Vi laget dette verktøyet etter koronaepidemien, og vi ønsket data som kunne gi oss et solide tall på hva som er høyt og lavt i forhold til normalen. Det skapte en utfordring, for ingenting var normalt under korona. Nesten ingen gikk konkurs. Derfor trengte vi mange års historikk for å kunne ta med tallene fra koronaårene, uten at de fikk alle nye tall til å se høye ut, når de ble sammenlignet.

Utfordringen med dette var at Brønnøysundregistrenes nettsider bare har konkurser tilgjengelig for tre år for vanlige selskaper og bare ett år for enkeltpersonselskaper. Hvis man ber om innsyn kan man få fem år. Vi hadde bedt om innsyn for fem år i 2019, så vi hadde nesten ti års historikk, trodde vi.

Problemet viste seg fort da vi begynte å jobbe med dataene, for det var tydelig at utvalget vi hadde fått ikke inneholdt alle konkurser, og det stemte dermed dårlig med tall fra blant annet SSB. Vi manglet særlig eldre konkurser i enkeltpersonsforetak, så historikken ble misvisende.

Vi forsøkte SSB, men de kunne ikke gi oss annet enn aggregerte tall. Dermed måtte vi tilbake til Brønnøysundregistrene. Å bruke dem var uansett ideelt, ettersom de også står for kunngjøringene av konkurser, som vi bruker for å oppdatere basen. Sjansen for systematiske feil i utvalget var dermed mindre, og det var svært viktig å ha sammenlignbare tall. De tilbød oss først ulike aggregerte datasett, men det ville ikke vært godt nok for vårt formål. Det ville gjort oss i stand til å lage forhåndsdefinerte utvalg, men ikke å sette sammen data til alle typer aktuelle saker som måtte dukke opp. Vi ville ikke kunnet tilby journalistene flere typer filter som kunne kombineres fritt.

Vi trengte å kunne filtrere på dager, eller i det minste uker, og vite bransje og helst kommune for hver konkurs, for å kunne la journalistene sette opp de filtrene de trenger til hver sak. Heldigvis var de samarbeidsvillige, så etter noen runder med samtaler fikk vi aksept for å få det vi trengte. Vi gjorde det klart at vi ikke trengte navn på selskapene eller organisasjonsnummeret, og det gjorde ting enklere i forhold til personvern. Vi mottok etter hvert en oversikt over enkeltkonkurser med bransjekode, dato og kommune tilbake til 2012.

Vi hadde et godt samarbeid med Brønnøysundregistrene for å sikre at utvalget ville være sammenlignbart med det de daglig sender ut av kunngjøringer om konkurser. Vi sjekket også at dataene nå stemte godt overens med SSBs statistikk, noe som ikke var tilfelle med vårt gamle uttrekk.

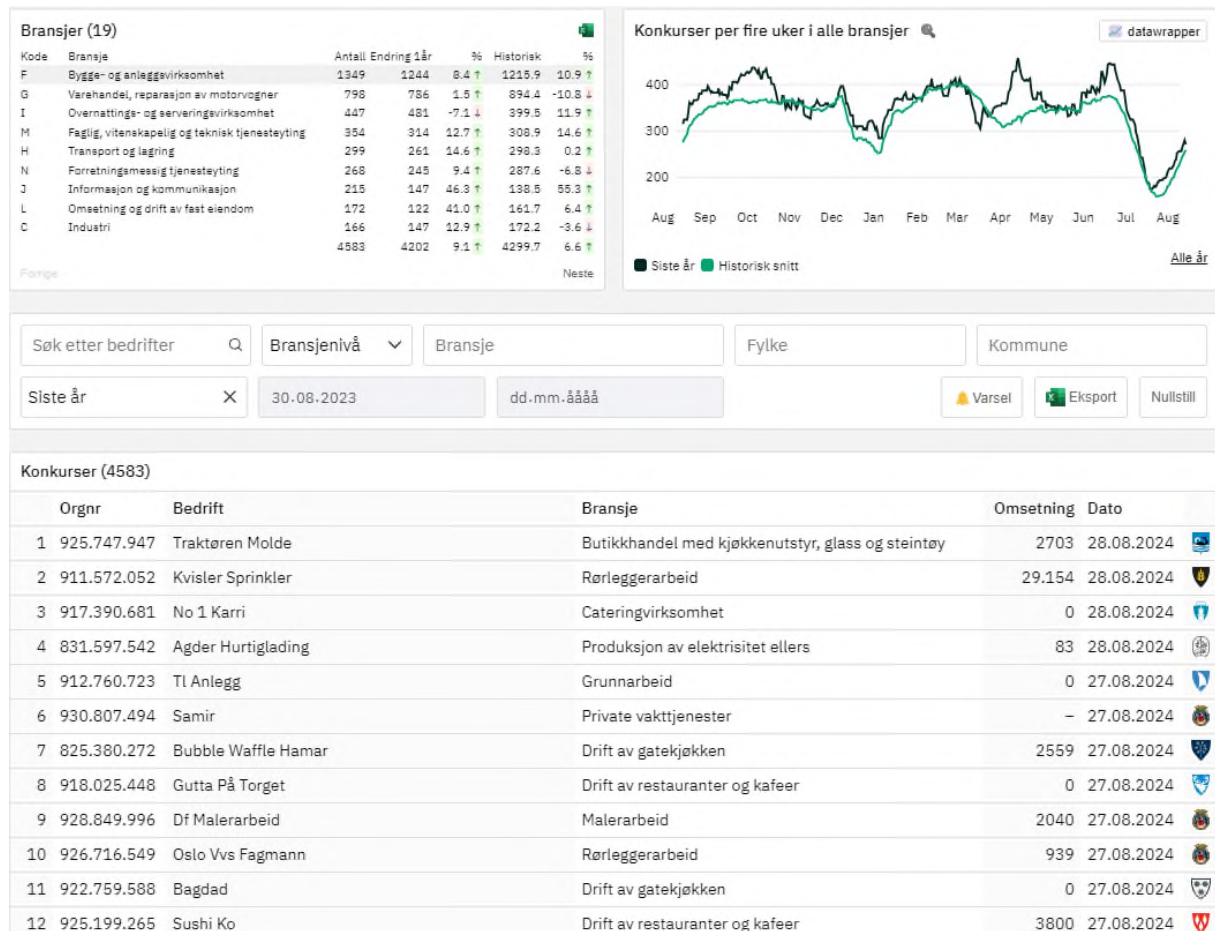
Vi henter nye konkurser fra Brønnøysundregistrenes kunngjøringer og holder statistikken oppdatert.

Fleksibilitet

Da vi hadde sikret at dataene stemte, måtte vi i gang med å lage verktøyet. Det var relativt utfordrende å gjøre det så fleksibelt som vi ønsket. Vi ville ha noe som kunne passe til alle typer bransjer og geografiske områder, med mulighet for å hente ut statistikk for ulike tidsperioder, og gi journalistene en grafisk fremstilling av utviklingen i tillegg til tabeller.

Vi landet på et grensesnitt der man får presentert utviklingen i hovedbransjene siste år først, sammenlignet med fjoråret og historiske gjennomsnitt, enkeltkonkurser under og

en graf som viser utviklingen gjennom perioden i forhold til det historiske gjennomsnittet. Alt dette oppdateres hvis man gjør valg av bransje, periode eller sted i menyen:

Grafen viser antall konkurser de siste 28 dagene, nå og historisk. Vi kunne vist frem dag for dag, men da ville man fått en svært ujevn linje, preget av tilfeldige topper og bunner, der det ville vært veldig vanskelig å lese trender. Å velge en lengre periode gir en liten tregthet i endringene. Det tar tid før plutselige endringer slår fullt ut, men de fleste endringer er mer gradvise, og det er nødvendig å gjøre dette for at folk skal kunne se trendene i grafen. Når vi henter ut tall får vi heller ikke denne forsinkelsen, kun når grafen tegnes ut. Vi forsøkte også andre tidsrom, og kunne for eksempel valgt 30 dager og kalt det en måned, men da ville vi fått inn en ekstra helg i utvalget hver sjuende dag. Side få går konkurs i helgene ville vi fått kunstige fall hver uke.

Utfordring: Passe detaljert

Næringskodene er organisert i fem nivåer, der den øverste bare er en bokstav og har 21 bransjer, mens det nederste nivået har fem tall og inneholder 820 ulike bransjer.

Noen av hovedbransjene har svært mange bedrifter, og mange konkurser, andre har få eller ingen konkurser. Dette skaper en utfordring når man prøver å finne ut hva som skjer. For eksempel er bygge- og anleggsbransjen størst på konkurser, med 878 hittil i år, 11,3 prosent over gjennomsnittet for denne perioden og 1,6 prosent opp fra i fjor. Dette er imidlertid en stor bransje der ulike bedrifter kan ha gå godt i perioder der andre sliter – i vertfall en stund. I vårt verktøy kan man for eksempel velge bransjenivå 3 for denne bransjen, og se at elektrikerne klarte seg bra gjennom fjoråret, mens folk som

drev med grunnarbeider gikk over ende i høyt tempo. Nå viser tallene at konkurser innen oppføring av bygninger faktisk er 2,5 prosent lavere enn normalt de siste tre månedene, mens ferdiggjøring av bygninger er opp 41,8 prosent og utvikling av byggeprosjekter hele 77,5 prosent. Alt dette i forhold til det historiske gjennomsnittet de siste tre månedene.

I noen tilfeller er det lurt å bruke en finkornet oppdeling av bransjene. Men mange bransjer er så små og har så få konkurser, at tallene blir for små og statistisk ubrukelige. I slike tilfeller vil det ofte være helt tilfeldig om antallet har økt eller falt, det sier ingenting om trenden i bransjen eller underliggende problemer som vi i media bør belyse og forklare.

Man kan finne mange gode historier ved å drille ned i mer finoppdelte bransjer, men det tar tid. Derfor har vi laget et lite program som tråler gjennom alle bransjer og underbransjer, samt geografier, for å se hvor det er størst utslag, og sette sammen en liste over det mest interessante.

Det enkleste ville vært å lage en liste sortert på prosent endring. Dette ville bare gitt en oversikt over bransjer som normalt nesten ikke har konkurser, men som for eksempel har gått fra én konkurser i året til fem, en økning på 400 prosent. Slikt blir det ikke solid statistikk av.

Løsningen vår er enkel nok – det er bare å lage en formel som både tar hensyn til det normale antallet konkurser i bransjen og økningen. Vi har prøvd både å gange normalt antall konkurser med den prosentvise endringen, og å gange med kvadratet av endringen ($\text{normalt\_antall} \times \text{økning}^2$). Den siste formelen vektet endring mer, men den første virker oftere nyttig, fordi den fremhever store bransjer som påvirker mange. For eksempel vil man i en bransje som normalt har 200 konkurser¹, men nå har en økning på ti prosent, få $500 \times 10\% = 50$ «krisepoeng», mens en bransje som normalt har 5 konkurser og nå er oppe i 10 lander på $5 \times 100\% = 5$ poeng. Bransjen med stor økning fra et lite antall konkurser blir antatt å være mindre interessant enn en stor bransje med mindre, men betydelig økning.

En mellomstor bransje, som normalt har 50 konkurser og nå er oppe i 100 vil gi et poengsum på $50 \times 100\%$, altså på nivå med den store bransjen med ti prosent vekst.

Det gir ikke en liste man uten videre kan publisere eller som man bør prioritere etter, men det gir en oversikt der en journalist raskt kan se mulige saker som kanskje ellers ville vært oversett.

Varslinger og innhenting av andre data

Vi hadde tidligere et konkurvarselsom kun ga organisasjonsnumre og navn på selskapene som gikk konkurs. Da vi utviklet denne tjenesten, la vi til mer avanserte muligheter.

Det er ofte ikke så lett å vite om en konkurser viktig bare på bakgrunn av navnet. Så vi henter inn data fra Proff.no, der vi har API-tilgang, og legger til informasjon om antall ansatte, daglig leder, styre, eiere og en graf med omsetning og resultat for de siste årene.

Brukerne kan dessuten abonnere på kun varsler om konkurser innen enkelte bransjer, geografiske områder, enkeltelskaper eller fritekstsøk, og man kan velge å kun få konkurser med omsetning av en viss størrelse. Det er nyttig for folk som er spesialiserte, samt for to av våre søsterpublikasjon i konsernet, som skriver om henholdsvis fisk og

---

¹ Normal for den valgte bransjen i den valgte perioden og det valgte geografiske området.

kraft. Å få alle meldinger om konkurser kan ellers være ganske støyende, for det kommer normalt over 4000 konkurser i året.

Uttrekk

For å gjøre flyten fra verktøy til publisering enkel har vi lagt opp mulighet til eksport av både tabeller med oversikt over utviklingen for flere bransjer og enkeltkonkurser. Vi har også lagt opp til eksport av grafer direkte til grafverktøyet Datawrapper, som viser utviklingen i den valgte perioden i forhold til det historiske gjennomsnittet.

Saker

En av de viktigste oppgavene når vi lager verktøy for redaksjonen er å få journalistene til å bruke dem og forstå mulighetene. Vi har enkelte superbrukere, som har hatt stor nytte av verktøyet, men det dukker fremdeles opp saker i DN med andre kilder til statistikk, ofte med sammenligning bare mot fjoråret.

Øyvind Finstad er en slik superbruker, og har blant annet brukt verktøyet da vi skrev om konkurreraset i drosjenæringen. Takket være oversikten kunne vi fortelle leserne eksakt antall konkurser i næringen sammenlignet med tidligere. Saken medførte også at DN ble ledende i dekingen av forholdene i bransjen, skyhøye taxipriser eksempelvis til Gardermoen som Flytoget betalte når togene stod - samt kampen mellom de etablerte aktørene og de nye plattformsselskapene som Bolt og spliden om taxinæringen innad i NHO. Lenke til saken:

<https://www.dn.no/eiendom/drosjemarkedet/norges-taxiforbund/konkurser/konkursbolge-i-drosjenaringen-25-selskaper-borte-siden-nyttar/2-1-1523822>

I en annen sak fanget verktøyet opp konkurreraset innenfor en bransje som har gått litt under radaren i denne sammenhengen, nemlig informasjon og kommunikasjon. Med oversikten over flere sektorer innenfor denne bransjen kunne vi se hvilke deler av denne næringen som hadde flest konkurser og hvilke selskaper som var rammet. Vi jobbet med å finne en god case - et selskap med en historie som hadde gått fra stor vekst til stort fall. Vi var heldige og fikk snakke med tre ansatte i et selskap som hadde gått konkurs, i selskapets lokaler, mens flyttefolket tømte lokalene. Det ble den mest leste pluss-saken i romjulen i fjor. Uten konkurser-oversikten - ingen sak. Lenke til saken:

<https://www.dn.no/etterbors/konkurser/reklame/intrum/konkursras-i-desember-beskjeden-kom-som-et-sjokk/2-1-1574650>

Konkursverktøyet gjorde det dessuten mulig å drille enda lenger ned i bransjen «Informasjon og kommunikasjon». Her kombinerte vi våre verktøy med annen statistikk og fant stor økning innen informasjonsteknologi. Konsulentvirksomhet hadde en ekstra sterk konkurser-økning viste vår oversikt. Vi fant en case som ga oss en god historie om vekst og fall. Også denne konkurser-saken nådde over 20.000 pluss-lesere med god lesetid. <https://www.dn.no/teknologi/it/konkurser/dun-bradstreet/konkursras-i-it-det-er-dritkjipt/2-1-1651092>

Erfaringer for videre arbeid

Det har vært nyttig å jobbe med data på denne måten. Det gir gode saker vi ellers ikke ville fått, og det gjør oss sikrere på at det vi skriver er riktig.

I arbeidet med disse rådataene og andre liknende prosjekter blir det tydelig hvordan valg gjennom prosessen kan påvirke det endelige resultatet. Man kan skape skjevheter som gjør at tallene er riktige, men likevel misvisende. Da er det viktig å vite at behandlingen av dataene i hvert ledd er gjort med tanke på å unngå at resultatet blir misvisende – for å sørge for at man omtaler reelle trender. Vi har jobbet med slik statistikk på mange områder, men ikke laget så avanserte verktøy før. Dette har gitt mersmak, og kan soleklart benyttes på andre felter vi jobber med. Dette er en naturlig del av vår hverdagsjournalistikk, i tillegg til at dataene og verktøyene kan brukes i større prosjekter.